

LEKTURY OBOWIĄZKOWE

Klasy IV–VI

- Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*
- Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks)
- René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań)
- Ignacy Krasicki, wybrane bajki
- Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*
- Adam Mickiewicz, *Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz* (fragmenty, w tym: opisy, zwyczaje i obyczaje, polowanie i koncert Wojskiego)
- Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*
- Bolesław Prus, *Katarynka*
- Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*
- John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*
- Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*
- Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*
- Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o: Prometeuszu, Syzyfie, Demeter i Korze, Dedalu i Ikarze, Heraklesie, Tezeuszu i Ariadnie, Orfeuszu i Eurydyce
- Biblia: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropnych, o miłosiernym Samarytaninie
- Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, o Piaście, o Kraku i o Wandzie
- Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault, *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina, *Bajka o rybaku i rybce*

Klasy VII i VIII

- Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
- Aleksander Fredro, *Zemsta*
- Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym treny I, V, VII, VIII
- Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
- Ignacy Krasicki, *Żona modna*
- Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Dziady część II*, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*, *Pan Tadeusz* (całość)
- Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
- Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*
- Juliusz Słowacki, *Balladyna*
- Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
- Sławomir Mrożek, *Artysta*
- Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Tekst 1.

Aleksander Fredro

Zemsta

AKT PIERWSZY

Pokój w zamku CZEŚNIKA, drzwi na prawo, lewo i w środku, stoły, krzesła etc., gitara angielska na ścianie.

SCENA PIERWSZA

CZEŚNIK, DYNDALSKI

CZEŚNIK w białym żupanie, bez pasa i w szlafmycy siedzi przy stole po prawej od aktorów stronie, okulary na nosie, czyta papiery¹ – za stołem, trochę w głębi, stoi DYNDALSKI, ręce w tył założone

CZEŚNIK

jakby do siebie

Piękne dobra w każdym względzie –

Lasy – gleba wyśmienita –

Dobrą żoną pewnie będzie –

Co za czynsze! – To kobiéta!...

Trzy folwarki!

DYNDALSKI

Miła wdowa.

CZEŚNIK

Arcymiła, ani słowa.

kładzie papiery

Cóż, polewki² dziś nie dacie?

DYNDALSKI wychodzi.

Długoż na czczo będę czekać?

po krótkim milczeniu

Nie – nie trzeba rzeczy zwlekać –

DYNDALSKI, spotkawszy we drzwiach hajduka³ niosącego na tacy wazkę, talerz, chleb itd., odbiera od niego i wraca, zawiązuje serwetą pod szyję CZEŚNIKOWI, potem podaje talerz z polewką, co wszystko nie tamuje rozmowy.

Qua⁴ opiekun i qua krewny,

Miałbym z Klarą sukces pewny;

Ale Klara młoda, płocha,

Chociaż dzisiaj i pokocha,

Któż za jutro mi zaręczy!

DYNDALSKI

nabierając na talerz

Nikt rozumny, jaśnie panie,

Rzecz to śliska.

CZEŚNIK

obracając się ku niemu

Tu sęk właśnie!

Na toż bym się, mocium panie,
Kawalerstwa dziś wyrzekał,

uderzając w stół

By kto... niech go piorun trzaśnie!
Długo będzie na to czekał,

po krótkim milczeniu, biorąc talerz

Ma dochody wprawdzie znaczne –
Podstolina ma znaczniejsze;
Z wdówką zatem działać zacznę.

po krótkim milczeniu

Bawi z nami – w domu Klary,
Bo krewniaczka jej daleka,
Ale mnie się wszystko zdaje...

DYNDALSKI

Ona czegoś więcej czeka.

CZEŚNIK

parskając śmiechem

Ona czegoś... więcej... czeka...

A bodajże cię, Dyndalu,
Z tym konceptem!⁵ – Czegoś czeka!

śmieje się

Tfy!... jakżem się uśmieł szczerze!
Czeka! – bardzo temu wierzę.

jedząc i po krótkiej chwili

Jeszczeć młoda jest i ona,
Ależ wdowa – doświadczona –
Zna proporcją⁶, mocium panie,
I nie każe fircykować⁷,
Po kulikach balansować⁸.

po krótkiej chwili

No – nie sekret, żem niemłody,
Alem także i niestary.
Co?

DYNDALSKI

niekoniecznie przystając

Tać...

CZEŚNIK

urażony

Możeś młodszy?

DYNDALSKI

Miary
Z mego wieku...

CZEŚNIK

kończąc rozmowę
Dam dowody.
Chwila milczenia.

DYNDALSKI

skrobiąc się poza uszy
Tylko że to, jaśnie panie –

CZEŚNIK

Hę?

DYNDALSKI

W małżeńskim ciężko stanie:
Pan zaś, mówiąc między nami,
Masz pedogre⁹.

CZEŚNIK

niekontent
Ej, czasami.

DYNDALSKI

Kurcz żołądka.

CZEŚNIK

Po przepiciu.

DYNDALSKI

Rumatywmy¹⁰ jakieś łupią.

CZEŚNIK

zniecierpliwiony
Ot, co powiesz, wszystko głupio. –
Ten mankament nic nie znaczy:
Wszak i u niej, co w ukryciu,
Bóg to tylko wiedzieć raczy;
I nikt pewnie się nie spyta,
Byle tylko w dalszym życiu
Między nami była kwita¹¹.

Aleksander Fredro, *Zemsta*, Łódź 1978.

¹ Papiery – wyciągi z akt odnoszących się do majątków Podstoliny.

² Polewka – zupa.

³ Hajduk – chłopiec usługujący, pacholek.

⁴ Qua (łac.) – jako.

⁵ Koncept – pomysł.

⁶ Proporcją – proporcję; tu w znaczeniu: umiar.

⁷ Fircykować – zachowywać się niepoważnie, lekkomyślnie.

⁸ Balansować – tu: tańczyć.

⁹ Pedogra – podagra; ból stopy pochodzenia artretycznego.

¹⁰ Rumatywmy – zniekształcona forma od *reumatyzm*.

¹¹ Byle... była kwita – tu: by nie było podstaw do wzajemnych wyrzutów.

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych informacji dotyczących tekstu 1. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W przytoczonym fragmencie <i>Zemsty</i> pojawia się wątek planów małżeńskich Cześnika.	P	F
2.	Dyndalski mówi o kłopotach zdrowotnych Cześnika spowodowanych starzeniem się.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Wypisz po jednym fragmencie didaskaliów odnoszących się do gry aktorskiej oraz do kostiumów lub dekoracji.

Didaskalia odnoszące się do gry aktorskiej – .....

.....

.....

Didaskalia odnoszące się do kostiumów lub dekoracji – .....

.....

.....

Zadanie 3. (0–2)

Przeczytaj przytoczoną poniżej wypowiedź Cześnika oraz słownikową definicję wyrazu *dobra*.

CZEŚNIK

Piękne dobra w każdym względzie –

Lasy – gleba wyśmienita –

Dobrą żoną pewnie będzie –

Co za czynsze! – To kobiéta!...

dobra

1. duży majątek ziemski;

2. rzeczy i wartości potrzebne do życia i rozwoju człowieka;

3. *pot.* dobrze, zgoda;

4. *przym.*, atrakcyjna, interesująca, zachwycająca, odpowiednia.

3.1. Dokończ zdanie, wpisując w lukę odpowiednią liczbę 1.–4., oznaczającą wybraną definicję.

W zastosowanym w tekście 1. wyrażeniu *Piękne dobra* wyrazu *dobra* użyto w znaczeniu ....

3.2. Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Przytoczone powyżej definicje słowa *dobra* pochodzą ze słownika

A. wyrazów bliskoznacznych.

B. ortograficznego.

C. języka polskiego.

D. frazeologicznego.

Zadanie 4. (0–1)

Która z wypowiedzi Cześnika ujawnia jego ukryte intencje wobec Podstoliny? Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. *Ona czegoś... więcej... czeka....*
- B. *Jeszcze młoda jest i ona.*
- C. *Wszak i u niej, co w ukryciu.*
- D. *Piękne dobra w każdym względzie.*

Zadanie 5. (0–1)

Odwołując się do znajomości *Zemsty* Aleksandra Fredry, oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Cześnik mieszka w części zamku należącej do Klary, jego młodej krewnej.	P	F
2.	W imieniu Cześnika o rękę Podstoliny poprosił Dyndalski.	P	F

Zadanie 6. (0–1)

Przeczytaj poniżej przytoczone wypowiedzi Dyndalskiego i Cześnika.

DYNDALSKI

skrobiąc się poza uszy

Tylko że to, jaśnie panie –

CZEŚNIK

Hę?

DYNDALSKI

W małżeńskim ciężko stanie:

Pan zaś, mówiąc między nami,

Masz pedogrę.

CZEŚNIK

niekontent

Ej, czasami.

DYNDALSKI

Kurcz żołądka.

CZEŚNIK

Po przepiciu.

Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W przytoczonym fragmencie *Zemsty* dominują A/B, które C/D.

- A. równoważniki zdań
- B. zdania pojedyncze
- C. spowalniają akcję.
- D. dynamizują dialog.

Zadanie 7. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczanych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczanych literami C i D.

W wypowiedzeniu *Cóż, polewki dziś nie dacie?* podkreślony wyraz to A/B, który w zdaniu pełni funkcję C/D.

A. przymiotnik	C. okolicznika
B. przysłówek	D. przydawki

Zadanie 8. (0–1)

Bawi z nami – w domu Klary,
Bo krewniaczka jej daleka,
Ale mnie się wszystko zdaje...

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W powyższym fragmencie *Zemsty* zostały podkreślone

- A. zaimki.
- B. przyimki.
- C. spójniki.
- D. partykuły.

Zadanie 9. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Takie samo zjawisko fonetyczne jak w wyrazie wszystko występuje w słowie

- A. ciężko.
- B. krewniaczka.
- C. daleka.
- D. prośba.

Zadanie 10. (0–2)

10.1.

Przeczytaj cytat Andrzeja Maksymiliana Fredry, którym autor poprzedził tekst *Zemsty*.

Nie masz nic tak złego, żeby się na dobre nie przydało. Bywa z węża dryjakiew¹, złe często dobremu okazyją² daje.

¹ Dryjakiew – lekarstwo.

² Okazyją – okazję.

Uzupełnij poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczanych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczanych literami C i D.

Utwór *Zemsta* Aleksandra Fredry poprzedza A/B. Zapowiada, że C/D.

A. motto	C. ze złych działań bohaterów wynikną dla nich złe konsekwencje.
B. dedykacja	D. czasami złe działania bohaterów mogą przynieść pozytywne skutki.

10.2. Na podstawie znajomości całej *Zemsty* Aleksandra Fredry podaj jeden przykład działania dowolnego bohatera tej lektury, które przyniosło skutek odwrotny do zamierzonego.

.....
.....
.....
.....

Tekst 2.

Tadeusz Łomnicki

Spotkania teatralne

1. Czymże bowiem jest teatr, jeśli nie upoważnieniem danym przez jednych drugim – by stanęli przed nimi i wyrazili to, czego ci pierwsi wyrazić nie potrafią? Niech aktor wypowie to, co przepełnia nam serca, niech wypowie to, czego sami wypowiedzieć nie umiemy, niech nas rozśmieszy lub ośmieli trafnością spostrzeżeń na temat naszego wspólnego życia. Niech nas zdobywa, niech buduje naszą wyobraźnię – o tak, niech buduje naszą wyobraźnię to chyba największe zadanie, jakie stoi przed współczesnym aktorem.

2. Skąd ma on czerpać doświadczenia, wiedzę i wskazówki? Czy tylko z samego upoważnienia swych widzów? Z ich wiary, że potrafi odnaleźć właściwy gest, właściwy ton?

3. Mówi się o wielkości teatru polskiego. Słusznie. Myślę jednak, że wielkość tę określiła wielkość naszej historii – naszych dążeń i zmaganiań, wyrzeczeń i rezultatów, zwycięstw i klęsk, które budując nasze życie, stwarzają miliardy napięć – one to eksplodują w sztuce.

4. Polski aktor, świadomy swej roli, jaką wyznaczyła mu nasza historia, czerpie swe idee z życia. I jakkolwiek je przetworzy, stara się przekazać innym to, co jego samego przejęło, to, co nim wstrząsnęło, to, w czym uczestniczy. Ci inni żyją wśród tych samych problemów, lecz nie potrafią ich może tak wyrazić lub nie umieją się nimi tak przejąć, gdyż są po prostu zajęci czymś innym.

5. Zwracają się więc w stronę aktora, wierząc, że on przygląda się bacznie życiu i potrafi ze swych obserwacji zrobić właściwy użytek w swej sztuce. Doświadczenia nasze, nieraz w sposób zaskakujący i nieprawdopodobny, wyzyskane są w zupełnie innych warunkach – zawsze jednak jako prawda wynikająca z życia.

Tadeusz Łomnicki, *Spotkania teatralne*, Warszawa 2003.

Zadanie 11. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Autor w pierwszym akapicie tekstu stwierdza, że aktor na scenie powinien

- A. wyrażać uczucia.
- B. pobudzać własną wyobraźnię.
- C. upoważniać innych do wygłaszania sądów.
- D. wypowiadać własne spostrzeżenia na temat życia.

Zadanie 12. (0–1)

Z podanych pytań A.–D. wybierz te, na które odpowiedzi znajdują się we wskazanych akapitach tekstu 2. Wpisz do tabeli oznaczenia literowe tych pytań. Każdemu akapitowi przyporządkuj jedno pytanie.

- A. Co wpłynęło na wielkość polskiego teatru?
- B. Czy sceniczna fikcja wpływa na postępowanie widzów?
- C. Jak teatr i aktor pomagają widzom zrozumieć ich samych?
- D. Skąd polscy aktorzy czerpią inspiracje do scenicznych kreacji?

Akapit	Pytanie
1.	
4.	

Zadanie 13. (0–2)

Według Tadeusza Łomnickiego aktor *przygląda się bacznie życiu i potrafi z własnych obserwacji zrobić właściwy użytek w swej sztuce.*

Spośród bohaterów lektur obowiązkowych wybierz taką postać, której cechy charakteru aktor przygotowujący się do odegrania jej na scenie lub w filmie mógłby odnaleźć we współczesnych ludziach. Podaj tytuł tej lektury oraz jej bohatera. Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu odwołaj się do konkretnej sytuacji z lektury i własnych doświadczeń.

Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 2. arkusza egzaminacyjnego.

Tytuł – .....

Bohater – .....

Uzasadnienie – .....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Myślę jednak, że wielkość tę określa wielkość naszej historii – naszych dążeń i zmagañ, wyrzeczeń i rezultatów, zwycięstw i klęsk. [...]

Wyrazy podkreślone w powyższym zdaniu z tekstu 2. są **A/B**, które można zastąpić słowami **C/D**.

- A. synonimami
- B. antonimami
- C. triumfów i porażek
- D. wiktorii i sukcesów

Zadanie 15. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A lub B, a następnie 1., 2. albo 3.

Niech nas zdobywa, niech buduje naszą wyobraźnię [...].

W przytoczonym fragmencie zdania z tekstu 2. występują czasowniki w trybie

A.	rozkazującym	wyrażające	1.	niepewność.
	B.		przypuszczającym	2.
3.				zachętę.

Zadanie 16. (0–1)

Wpisz do tabeli formy przymiotnika *największy* w stopniu równym i wyższym.

Stopień równy	Stopień wyższy	Stopień najwyższy
		<i>największy</i>

Tekst 3.

Jan Kochanowski

Na dom w Czarnolesie

Panie, to moja praca, a zdarzenie¹ Twoje;
Raczyż błogosławieństwo dać do końca swoje!
Inszy niechaj pałace marmurowe mają
I szczerym złotogłowem² ściany objijają,
Ja, Panie, niechaj mieszkam w tym gniaździe ojczystym,
A Ty mię zdrowiem opatrz i sumnieniem czystym,
Pożywieniem ućciwym³, ludzką życzliwością,
Obyczajmi znośnymi, nieprzykrą starością.

Jan Kochanowski, *Dzieła wybrane*, Kraków 2009.

¹ Zdarzenie – zrządzenie, wola.

² Złotogłów – tkanina o osnowie jedwabnej, a wątku ze złotą nicią.

³ Pożywieniem ućciwym – tu: należyty pożywieniem.

Zadanie 17. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W tekście 3. adresatem wypowiedzi jest **A/B**, o czym świadczą słowa **C/D**.

- A. Bóg
B. król
C. *Panie, Twoje*
D. *pałace, inszy*

Zadanie 18. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Utwór Jana Kochanowskiego *Na dom w Czarnolesie* jest

- A. bajką.
- B. fraszką.
- C. pieśnią.
- D. trenem.

Zadanie 19. (0–1)

Napisz, czy wiersz *Na dom w Czarnolesie* Jana Kochanowskiego można nazwać modlitwą. Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do treści utworu.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 20. (0–2)

Czy wartości, o których pisze Jan Kochanowski w swoim wierszu, są ważne dla współczesnego człowieka? Przedstaw swoje stanowisko i uzasadnij je dwoma argumentami.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 21. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych informacji dotyczących tekstu 3. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wiersz jest rytmiczny, między innymi dlatego, że każdy wers zawiera 13 sylab.	P	F
2.	Jednym z elementów wpływających na rytmiczność wiersza są rymy dokładne.	P	F

Zadanie 22. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wykrzyknik, który pojawia się w drugim wersie wiersza Jana Kochanowskiego, ma za zadanie zwrócić uwagę czytelnika na

- A. niepokój odczuwany przez osobę mówiącą.
- B. błaganie skierowane do adresata.
- C. zniecierpliwienie autora wiersza.
- D. uwielbienie dla adresata wypowiedzi.

Fotografia 1.

recenzje.danuta-awolusi.com

Zadanie 23. (0–1)

Aktorka przedstawiona na powyższej fotografii za pomocą różnych elementów scenicznych przedstawiła swoją interpretację *Balladyny*. Wybierz jeden element związany z grą aktorską lub scenografią i wyjaśnij jego sens w kontekście całej lektury.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 24. (0–1)

Nazwij emocję, którą przeżywa ukazana na fotografii 1. *Balladyna*, oraz napisz, jaki gest wyraża to uczucie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 25. (0–3)

W Teatrze *Antrakt* nie zostanie wystawione przedstawienie pt. *Balladyna*. Zredaguj ogłoszenie informujące o tym fakcie i podaj przyczynę odwołania spektaklu.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

OGŁOSZENIE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wszystkie arkusze z egzaminu ósmoklasisty znajdziesz na babaodpolskiego.pl/arkusze

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

